

Jaromír Černý:

Pravidla inventárního popisu starších hudebních rukopisů

Evidence hudebních pramenů středověku a renesance uložených v ČSR patří k základním a v současné době nejdůležitějším úkolům československé muzikologie, představující podmínku, bez níž není možno pomyslet ani na rozsáhlejší práci na kritických edicích českých a slovenských památek, ani na vědecké zpracování dějin nejstarší hudby v našich zemích na úrovni světové medievalistiky.

Starší soupisy významných rukopisných fondů ČSR¹⁾ již ovšem potřebám muzikologů zdaleka nepostačují, neboť popisy hudebních rukopisů jsou tu - při vší dobré vůli - zpracovány jen velmi kuse a nepřesně.

V poslední době pořídil Václav P l o c e k katalog latinských hudebních rukopisů Státní knihovny ČSR (UK)²⁾. Svou důkladností, zevrubností a precizností, opírající se o faktografické i metodologické výsledky současné světové muzikologie, je toto dílo významným činem české medievalistiky, příkladem hodným následování.

Zkušenosti z práce na katalogu shrnul autor v "Zásadách popisu rukopisů psaných ve starých notačních systémech"³⁾, jež jsou bezesporu dosud nejdokonalejším metodologicky utříštěným souborem pravidel pro katalogizaci nejstarších hudebních pramenů zhruba do konce 16.století.

1) Truhlářův katalog rukopisů pražské Universitní knihovny, Bartošův katalog fondu Národního muzea, Podlahův soupis rukopisů kapitulní knihovny aj.

2) "Catalogus codicum notis musicis instructorum qui in Bibliotheca publica rei publicae Bohemicae socialisticae in Bibliotheca universitatis Pragensis servantur, Praha 1973.

3) Hudební věda 1968, č.2, str. 230

Nelze však přehlédnout, že vzhledem k mimořádné náročnosti katalogizace tohoto druhu a k nedostatku kvalifikovaných katalogizátorů, schopných Plockovy zásady - nutně do detailu - realizovat, není možno zaručit systematické zpracovávání rukopisných fondů v ČSR či dokonce pokusit se je časově vymezit.

Naproti tomu schůdnější cestou k vytčenému cíli by byla prozatím jen základní evidence všech našich hudebních rukopisů. Tato akce bude nyní řízena hudebním oddělením Státní knihovny ČSR; její uskutečnění bude mít tyto výhody:

- a) vzhledem k menší pracovní náročnosti bude možno zaručit dokončení během 5 - 10 let;
- b) na soupisu se budou patrně podílet i ti specialisté, kteří by se sotva zavázali na úkor vlastního badatelského programu podniknout nejméně pětiletou zevrubnou katalogizaci jediné sbírky;
- c) pro tuto práci bude možno zaškolit i řadu muzikologů mladších, jejichž erudice a zkušenosti by zatím nestačily k práci na komplikované katalogizaci v duchu zásad V.Plocka;
- d) takto pořízený soupis-inventář bude i nadále souborem popisů otevřeným dalšímu zpracování a využití: 1/ katalogizátorům nejdůležitějších rukopisných fondů, které bude ovšem nutno jednou zpracovat na nejvyšší úrovni monograficky, bude orientující pomůckou k zjištění repertoárových konkordancí, proveniencí, datování kodexů, k zajištění srovnávacího materiálu paleografických studií atp., 2/ eminentní oporou se stane zejména speciálním soupisům repertoáru, které sehrají v našich poměrech roli stejně důležitou jako podrobné katalogy velkých sbírek. Jen tak bude totiž možno evidovat památky českého chorálu, české duchovní písně a vícehlasu, roztroušené v malých sbírkách nebo izolované v mnoha místech ČSR, aby evidence zároveň podchytila

podstatné vztahy uvnitř repertoáru a stala se tak přímým východiskem kritické edice památek.

Následující pravidla této základní evidence hudebních rukopisů⁴⁾ využívají - se svolením autora - i textu Zásad V.Plocka. Pochopitelně se však evidence tohoto druhu omezí na informace základní.⁵⁾

Základní soupisový záznam o rukopisu má tyto údaje:

- 1) značku rukopisu
- 2) nezkrácený popis formální
- 3) zkrácený popis obsahový
- 4) poznámku

1. Z n a č k a r u k o p i s u

(signatura) je umístěna ve středu lístku v záhlaví. Signatura udržuje pevné pořadí údajů o uložení rukopisu v nejstručnější formě: místo, instituce, signatura (příp.inventární číslo apod.). Názvy nejznámějších institucí, vlastnických rukopisné fondy, možno uvést ve zkratce, např. Státní knihovna ČSR: Praha, SK ČSR I B 4. Užíváme zpravidla jen vžitá názvy institucí a vždy jednotně s praxí popisu v souborném hudebním katalogu. Je-li rukopis již zpracován v obecném tištěném katalogu, připisujeme za signaturu po malém mezerovém odsezení také zkratku a číslo tohoto katalogu. Například: Praha, SK ČSR I B 1a Truhlář C 54. Seznam zkratk a literatury musí být vypracován pro každý zpracovaný fond.

- 4) Srv.J.Černý: Soupis hudebních rukopisů Muzea v Hradci Králové, Miscellanea musicologica XIX, 1966. V duchu předkládaných pravidel je tu vypracován katalog rukopisů na str. 31-67.
- 5) Odkazují tu na obecný úvod do problematiky katalogizace starších rukopisných pramenů, který podal V.Plocek v citovaných Zásadách a který je třeba i zde přijmout za východisko arciť zjednodušeného pracovního postupu. - Odlišný názor na evidenci nenotovaných zpěvních textů bude tu uveden na svém místě.

2. Formální popis

tvorí další odstavec a zachycuje co nejstručněji a v pevně stanoveném pořadí tyto údaje:

- a/ Isací látka: papír nebo pergamen (zkratka perg.).
- b/ Stáří rukopisu: rok udáváme arabským číslem: století označujeme zkratkou a arab. číslem, polovinu století zkratkou (1410; 13. stol.; 2. pol. 16. stol.). Hranice možné datace označíme zlomkem /14./15. stol.; 1450/1480/. Mezi termíny, kdy pisatel rukopis započal a ukončil, vkládáme pomlčku /1450-1480/. Zpřesnění údajů vyjádříme slovně /před r.1543; konec 15. stol./.. Je-li kodex složen z více celků, psaných v různých dobách různými pisáři, zachytíme všechna data zápisů a dodržujeme přesně pořadí, ve kterém jdou jednotlivé složky za sebou /zač. 15. stol. + konec 14. stol. + 1510-1540/. Datace připisů (černých doplnků z mladší doby, nemají-li ráz systematického doplňování) se na tomto místě neuvádějí.

Datování rukopisů přihlíží k datu zápisu skladeb v rukopisu obsažených a nedatuje jednotlivé skladby podle vzniku kompozice. Pro datování rukopisů, pokud není přímo známeno v kodexu samém, je třeba přihlížet k těmto hlediskům, která nám usnadní časové zařazení neznámého rukopisu: rozhodující pro datování nejstarších kodexů je písmo textu, pak teprve notace, která může být časově odlišná a udržovat mnohdy konzervativně starší typ. Pro časové zařazení rukopisu sledujeme jeho repertoár, u vokálních skladeb jazyk textů, stav svátků, termíny kanonizace světců, kalendář, světský a monastický charakter rukopisu, filigrány, archiválie a poznámky připojené v rukopisu.

Datování kodexu se snažíme provést samostatně na základě vnější kritiky pramenné, obezřele přejímáme údaje připisované mladšíma rukama na přideštích atd., nebo údaje místních katalogů či literatury.

- c/ Rozsah rukopisu udáváme podle skutečného současného stavu počtem fólií /f., plurál ff - bez tečky!/ nebo stran /p., plurál pp/. Nečíslovaná fólia či stránky na začátku nebo na konci kodexu /předsádky, prázdné listy/ uvedeme v hranaté závorce římskými číslicemi, např. /IV/+340+/VII/ff. Zjištěné drobné chyby starší foliace opravíme v hran. závorce, např.: 240 /správně: 245/ff; na chybné údaje literatury nebo tištěných katalogů však upozorníme až v poznámce a současně naznačíme chybný sled číslování, např.: f. 65bis, ff 35, 38!, 39. Je-li porucha foliace značnějšího rázu, konstatujeme ji v poznámce, ale upustíme od zevrubné kritiky a pokusů o nápravu. Staré a původní foliace mají vždy přednost, i když jsou chybné, zvláště je-li rukopis podle nich citován v literatuře. Úpravy foliace smíme uskutečňovat vždy jen po dohodě s vedoucím, jehož správně popisovaný fond náleží. Novou foliaci nečíslovaných rukopisů provádíme označováním listů po desítkách a čísujeme navíc ještě ty listy, na kterých počíná dílo nové v pokračovacích komplexech. Číslo píšeme zásadně měkkou obyčejnou tužkou do pravých rohů rektových stran. Při fóliování započítáváme kromě předsádky, jejíž případný text s textem rukopisu přímo nespojuje, všechna, byť i jen zčásti zachovaná fólia.
- d/ Velikost rukopisu udáváme rozměrem výšky x šířky vazby nebo obálky v cm, míry zaokrouhlujeme na půl cm. Na příčný formát (výška kratší než šířka) upozorníme v závorce za údajem o rozměrech zkratkou příč., např. 10 x 22 cm (příč.).
- e/ Vazba rukopisu: postačí stručný údaj o původnosti (např. původní, mladší, nová) a materiálu (dřev. desky potažené koží, plátěná, papírová, popsany perg.líst). Podstatné údaje doplňující (výzdoba, nápisy atd.) uvedeme v poznámce.

- f/ Výzdoba rukopisu: co nejstručněji charakterizujeme typ výzdoby, např. nádherné a četné iluminace figurální, iniciály, ornamentika; skromná řemeslná výzdoba, versálky atp. Popis doplníme v poznámce jde-li o rukopis neznámý či méně známý, ale odkážeme na literaturu, je-li rukopis v tomto ohledu již zpracován. V poznámce též upozorníme na vyobrazení hudebních nástrojů, hudebníků, zpěváků atp.
- g/ Notace: označíme stručně druh notačního systému užitého v rukopise, podrobnější údaje uvedeme v poznámce: Např.: chorální notace; mensurální notace; chorální a mensurální notace atp.
- h/ Písařské ruce: zde postačí jen přibližný údaj o počtu hlavních písařských rukou /např. 1 písař; 1 hlavní písař; několik písařů/. Upřesňující - byť též stručné - údaje uvedeme v poznámce.

Jednotlivé údaje sub a/ - h/ oddělujeme od sebe delší vodorovnou pomlčkou.

Na další řádek /odstavec/ napíšeme zjištěnou provenien-
ci rukopisu. Podkladem pro zjištění je především rukopis sám, jeho údaje majetnické, hudební repertoár, typy užitých notací, jazykový stav rukopisu, zastoupené svátky officii, které mohou upozornit na monastický nebo světský původ rukopisu. Provenienci nám osvětlují i obsahové vztahy v písni-
cích, jejich literární předlohy a kontrafakta. Pomoci nám mohou i tištěná pojednání o historii rukopisu a edice. Zá-
sadně je nutno upozorňovat na českou provenienci.

Údaj o provenienci je jedním z nejdůležitějších přínosů katalogizace pro historii rukopisu a fondu. Nemůže být proto redukován jen na odkaz katalogizovaného díla k příslušnému existujícímu fondu. Provenienci rukopisu není rovněž údaj o jeho současném uložení v některé instituci /provenienci není např. Universitní knihovna/.

PŘÍKLADY FORMÁLNÍHO POPISU:

Hradec Králové, Krajské muzeum II A 6 Černý 6

Perg. - 1505 - 367 ff - 70 x 45 cm - vazba pův., dřev.
desky potaž. kůží se vlač.ornam., ozdobné kování - nádherná výzdoba, 18 miniatur v iniciálách - chorální a mensurální notace - 2 hlavní písaři

Provenience: literátské bratrstvo na kůru u sv. Ducha v Hradci Králové

Praha, SK ČSR VI B 24

Truhlář 1058

Papír - 16. stol. - 336 /správně: 342/ff - 41 x 21 cm - vazba pův., lepenkové desky - prosté iniciály - chorální a mensurální notace - 1 hlavní písař

Provenience: z chrámu sv. Haštala (v Praze?)

3. O b s a h o v ý p o p i s

Do čela obsahového popisu položíme název rukopisu, a to název vžitý, pokud neodporuje skutečnému obsahu rukopisu (např. Kancionál Jistebnický, Antifonář loucký, Kancionál Franusův). Jestliže vžitý název neodpovídá skutečnému obsahu rukopisu, uvedeme ho pouze v poznámce a do čela popisu postavíme fingovaný název, který vystihuje pokud možno jednoznačně obsah rukopisu.

Utvoření názvu vyžaduje značné obezřetlosti; k dispozici je však celá škála pojmů, které lze případně kombinovat. Název je přirozeně shrnujícím označením repertoáru, a je třeba zde charakterizovat i jeho jazyk, např. Graduál latinský, Kancionál český, Rorátník český, Latinské vícehlasé mše-tenor, Vícehlasé skladby - bassus (skladby nejruznější)

ších forem!), Vícehlasý kancionál český (pouze písně, nikoli moteta, části mší atp!). Zvláště zde upozorňuji na české graduály 2.pol.16.stol., které nezřídka vedle liturgických zpěvů mše zapisují buď celé soubory písní (doporučuji tu termín Český graduál a kancionál), či písně zařazují k mešním formulářům (doporučuji termín Český graduál s písněmi).

V dalším odstavci pak je třeba přehledně, leč zebrubně uvést repertoár rukopisu, pokud není naprosto jednoznačně vystižen již názvem rukopisu. Také zde jsou nároky na terminologickou přesnost značné.

Zásadně oddělíme jednohlas a vícehlas. - Ustálený rozvrh latinských graduálů a antifonářů nepůsobí obtíží, jsou-li přesně rozpoznány všechny žánry a formy liturgického zpěvu a kryje-li se jejich sestava s příslušnou normou; odchylky od normy je třeba vhodným způsobem evidovat (kupř.: proprium missae neobsahuje Communio, ordinarium missae neobsahuje Agnus Dei), v některých případech je třeba popsat normu mladších liturgických zpěvníků, zejm. českých graduálů 16.stol.

U vícehlasého repertoáru je třeba rozlišovat zejm. cykly ordinaria missae, cykly propria missae a celé mše, kombinující části propria a ordinaria v jeden celek, případně upozornit, že do těchto sestav jsou zařazovány i písně či moteta. Žádoucí je též odlišit moteta od responsorií (mají obvykle vyznačeny versus a repetendu), antifon, hymnů (začínají zpravidla textem druhé strofy), sekvencí či vícehlasých písní.

Formulacemi výřtu repertoáru je nutno upozornit na jeho uspořádání: kupř. písně mohou být řazeny podle postupu církevního roku či zapsány jen jako náhodný sborník vznikající postupným přispíváním.

Přirozeně se zmíníme i o nenotovaných textech (event. s nápěvnými odkazy) jinak známého repertoáru zpěvního.

Rozpis obsahu provedeme zkráceně. Užijeme dvojsloupcového systému: v levém sloupci zapíšeme rozsah oddílu, v pravém obsah. Rozepíšeme však pouze hlavní oddíly (celky) rukopisu s uvedením prvé a poslední skladby, jež oddělíme od sebe ležatým křížkem jako incipit a explicit.

Skladby musí být určeny co nejpřesněji: u liturgických skladeb je třeba uvést název svátku - nejlépe v jazyce rukopisu -, liturg. zařazení a druh zpěvu se stručným textovým iniciem, např. Dom.I Adv., Intr. Ad te levavi. (Pokud by ovšem příliš krátké initium nestačilo zcela jednoznačně skladbu citovat, zapíšeme initium potřebné délky; kupř. slovy Adest dies začínají desítky středověkých veršovaných skladeb!). Je-li prvá skladba na začátku porušena, snažíme se skutečný incipit doplnit; doplněný incipit dáme do hran. závorok, za níž uvedeme začátek textu v rukopise (např. /Dom. I Adv., Intr.Ad te levavi/ ///bescam neque irrideant me). Chybějící text tedy naznačíme třemi šikmými čarami, zatímco nečitelnost textu třemi tečkami, např.: ///bescam neque...me inimici mei. Pro označení oddílu, které v popisu podtrhneme, lze využít rubriky rukopisu (obvykle text zkrátíme, vypustíme nadbytečné floskule a napíšeme v uvozovkách), utvořené označení klademe do hranatých závorek. Texty transkribujeme dle norem platných pro příslušné historické období.

Je-li třeba, připojíme stručnou poznámku o detailnějším rozčlenění velkých oddílů, poznámku o zvláštějích repertoáru, doplňcích (zvláště neorganických) a některých význačných samostatných skladebách, od jejichž rozpisu však upouštíme a které dokládáme edicemi a literaturou jen výjimečně ze zvláštních důvodů. (Lze kupříkladu upozornit na neznámý a v některém ohledu významný zápis písně Hospodine pomiluj ny, nápěvné odkazy k dosud neznámým světským písním, neznámé a důležité akrostichy, autorské atribuce u skladeb považovaných za anonymní, ve vícehlasých sbornících uvádět jména autorů v rukopisu označených atp.).

PŘÍKLADY OBSAHOVÉHO POPISU:

Kancionál Franusův

Obsahuje: a/ jednohlasé a vícehlasé části lat. ordinaria missae, jednohlasé části propria missae a soubor sekvencí pro vybrané hlavní svátky roku, b/ soubor mensurálních jednohlasých i vícehlasých latinských a českých písní (též ne-notovaných), uspořádaný podle postupu církv. roku, c/ soubor latinských a českých vícehlasých skladeb (2-5hlasá moteta a písně staršího typu, 3-5hlasá moteta a písně novější) uspořádaný podle postupu církv. roku, d/ v doplňcích též vybrané jednohlasé části officia a zpěvy procesní.

- přideštit /DOPLŇEK:/Sanctus+Agnus Dei
- 1a /DOPLŇEK:/Kyrie
- 1b /Implicit/
"Anno ab incarnatione christi ultra mille et quingentos quinto x industrius vir dominus Ioannes cognomine Franus arte pannifex, civis in urbe Grecregine x hoc x opus in templum Spiritus sancti x comparavit quam optime consulere queat."
- 2a - 44a /Ordinarium missae/
2a-27b Kyrie+Gloria(převážně s tropy);
28a-44a Sanctus (též s tropy).
- 45a - 118a /Proprium missae/
Proprium de Tempore, de Sanctis et Commune Sanctorum; Missa Rorate in Adv. se souborem antifon před Intr.
x Missa pro defunctis, Intr. Requiem;
k některým mším zařazeny též sekvence.
- 118a - 127b "Patrem"
Chorální i mensurální, též vícehlasé.

- 128a - 129b /DOPLŇKY k Propriu missae/
- 130a - 240b /Sekvence/
De Tempore, de Sanctis et Commune Sanctorum; In Nativitate D., "Grates nunc omnes" x De BMW, "Flos de spina".
- 241a - 301 b /Cantiones/
"Ave ierarchia" x "Gaude celestis civitas".
- 302a - 310b /DOPLŇKY/
302a-304b k Propriu missae; 305a-308b Matutinum in Nativ. D., in Resurrectione D.); 308b-310b k Propriu missae.
- 311a - 356b /Vícehlasé skladby/
"Ave regina celorum ave domina" x "Regina celi letare". Na prázdných osnovách ff 316b-320a dopsaný chorální zpěvy k procesí a "Kyrie de Passione domini".
- 356b - 366b /DOPLŇKY/
356b-363a Proprium missae se zařazenými sekvencemi;
363a-366b Ordinarium missae, Proprium missae a sekvence.
- 367a - 367b /Rejstřík formulářů rorálních mší/
"Feria secunda" x "in dominica".

Kancionál latinský

Obsahuje jednohlasé lat.písně, vesměs s akrostichy. - Podstatnou část rukopisu tvoří 3 soubory písní Václava Nicolaidesa Vodňanského, které jsou opisem tisku "Cantiones evangelicae", Vittenberg 1554.

- 1a - 5b /Rejstřík písní/
- 9a - 51b "Cantiones de Incarnatione Domini, autore M.Venceslao Nicolaide Vodniano"
 "Venit tempus acceptum" x "Gaudeat Ecclesia quod virgo Maria". - Akrostichy vytvářejí souvislá sdělení, např. "Venceslaus Nicolaides Vodnianus magister artium liberalium notarius sa-tecensis". - České překlady všech těchto písní zapsány v rkp. Hradec Králové II A 11, ff 243a - 309a.
- 52a - 78b "Cantiones de Nativitate Domini, eiusdem autoris".
 "Adeste pii cultores divini" x "Admirandam Trinitatem".
- 80a - 171a "Cantiones de Incarnatione Domini, a diversis autoribus compositae"
 "Omnes nunc canamus" x "Nocte surgentes vigilemus omnes".
- 183b - 216a "Cantiones de Sanctis, autore Venceslao Nicolaide Vodniano"
 "Vatis magni sanctitatem" x "Laeta mente exclamemus".

Hlasové svazky (Stimmbücher) jednoho kompletu vícehlasých skladeb popíšeme samostatně jen v oddíle značky a formálního popisu, za něž připojíme ještě název rukopisu. Obsahový popis provedeme pak souhrnně, neboť obsahové jednotky jednotlivých svazků spolu nutně korespondují:

- Klatovy, Okresní muzeum (bez sign.)
 Papír - kolem 1584-1605 - 218ff - 32,5 x 21 cm - vazba pův., dřev.desky potaž.koží - bez výzdoby - bílá mensurální notace - 1 hlavní písař
Provenience: literátské bratrstvo v Klatovech
- Vícehlasé skladby - bassus
- Klatovy, Okresní muzeum (bez sign.)
 Papír - kolem 1584-1605 - 237 /správně:238/ ff - 32,5 x 21 cm - vazba pův., dřev.desky potaž.koží - bez výzdoby - bílá mensurální notace - 1 hlavní písař
Provenience: literátské bratrstvo v Klatovech
- Vícehlasé skladby - tenor
- Obsahuje latinské cyklické mše (cykly ordinaria, cykly propria, cykly kombinované) 5-8hlasé, latinská i česká moteta (též antifony responsoria, hymny) 5-8hlasá (samostatně i jako součásti mešních cyklů); autoři většinou označeni (Andreas Ch.Gevicenus, Paulus Spongopeus Gistebnicenus, Andr.Kanturek, Simon Barjona, Georgius Richnovinus, Iohannes Simonides, Johannes Stephanides, Petrus Fabricius, Jacob Handl, Paulus Sartorius, Ph.de Monte?).
- přídeští přídeští "Ad epistolam et Evangelium quinque vocibus"
 "Et cum spiritu tuo" (souběžně "I také s duchem") atd.
- 1a 1a "Aliud septem vocum, C.T."
 "Et cum spiritu" (souběžně "I také s duchem") atd.

- 2a-2b - "Index"
"1.Cff.Super Domine Deus omnipotens. Sex
vccum.And.Gevicenus" x47."Responsorium
Nativitatis quinque vo: Verbum caro fac-
tum est".
- 3a 2a "Invitatorium 8 vocum P.S.G. composuit
x 1594.
Alleluia".
- 3b - /Index - pokračování/
"48. Miserere mei Domine: Contere
Domine. Octo vocum P.S.G." x "60.
Oficium super: O bella bianca octo
vocum".
- 4a-218b 4a-237b /Vícehlasé skladby/
"1.Offitium sex vocum super Domine
Deus omnipotens (baritonans - 2us
tenor), Kyrie, Gloria, Credo, San-
ctus" x "60.Bassus 2.chori (Tenor
2.chori) octo vocum O bella bianca
Paulus Sartorius, Kyrie, Gloria
/bassus: jen fragment!/, Credo /pou-
ze tenor!/".

4. P o z n á m k a

V poznámce, které je vyhrazen poslední odstavec, doplníme údaje formálního popisu v tom pořadí, jakým byl popis proveden. Je třeba upozornit zvláště na možnost:

- a/ určit filigrány papírového rukopisu, jestliže by jejich zjištění přispělo k přesnému datování či určení proveniencce, jež není možno uspokojivě provést jiným způsobem;
- b/ poznamenat zjištěné skutečnosti, které katalogizátora vedly k určení stáří rukopisu (přípisky, datované zápisy atp.);
- c/ učinit poznámku o foliacích, poruchách foliace, ve vázaných či vytržených listech;
- d/ je-li třeba, doplnit údaje o výtvarné stránce rukopisu, uvést nápisy na vazbě, určit text či nápěv na perg.lis-
tech tvořících obálku rukopisu atp.;
- e/ upozornit na významné zápisy svědčící o provenienci, užívání a dějinách rukopisu.

Nevyhnutelně je třeba blíže charakterizovat notaci rukopisu: počet osnov, linek, klíče, typ notace (zejména pokud jde o starší zápisy chorální; popis mensurálních notací není třeba komplikovat: stačí poznamenat např. černá mensurální notace českého typu, zjednodušená bílá mens.notace atp.).

Bude-li to účelné, je možno charakteristiku notace spojit s výčtem písářských rukou (doba zápisu, typ notace, rozsah fólií), které jinak uvedeme jen rámcovým zjištěním (přibližný počet rukou, existence hlavního písáře a písářů doplňků s chronologií jejich zápisů, příp. údaj o tom, že rukopis vznikl postupným přepisováním skladeb).

Na závěr udáme event. vžitý (a nesprávný!) název rukopisu, nebo název, pod nímž rukopis vystupuje ve sbírce, staré signatury či inventární čísla. - Je tu možno uvést i zjištěnou literaturu, zabývající se rukopisem, zvláště pokud jde o literaturu málo známou, zapadlou, články v regionálním tisku, na což bývá katalogizátor často upozorněn správcem sbírky.

PŘÍKLADY POZNÁMKY :

/Franusův kancionál/

k stáří rkp. viz přepis na f.1b
apertura, ztraceno 1 folio za f.366

popis vazby: K.Chytil, Dějiny českého knihařství; popis
výzdoby: K.Chytil, Vývoj miniaturního malířství českého za doby králů rodu Jagellonského;

notace: chorální: 10 čtyřlínkových osnov, klíče c,f, nota choralis rhombica, typus exactus; 11 pětílínkových osnov, klíče c,f, nota chor.rh., typus ex. (doplňky); na pětílínkových osnovách, klíče c (event. bez klíčů), nota chor. rh. (vícehlasy);

mensurální: pětílínkové osnovy, klíče c,f, černá mens.notace, vyspělý český typ (vícehlasy, písně); též na čtyřlínkových osnovách (mens. tropy uprostřed chorálních zápisů); pětílínkové osnovy, klíče c, f, g, bílá mens. notace (vícehlasy); hlavní písaři 1505, doplňky 4 písaři patrně v 1.pol.16.stol.

Starší signatury: B 1, MS 43; rukopis zpracoval monograficky D.Orel (Kancionál Franusův, Praha 1922).

Pravidla inventárního popisu starších hudebních rukopisů

Zpracoval dr. Jaromír Černý
Za konsultativní spolupráce členů katalogizační komise SHK:
dr. Jana Kouby, dr.Václava Plocka CSc,
Oldřicha Pulkerta prom.hist. a dr. Theodory Strakové CSc.

Vydala SK ČSSR - UK v dubnu 1969
Vytiskla rozmnožovna SK ČSR